

Rodyklė:

Dėl pirkimo objekto techninės specifikacijos: 1. [e3K-3-32-378/2019](#) (reagentai); 9. [e3K-3-328-248/2019](#) (kelio dangą, lygiavertiškumas)

Dėl tiekėjo kvalifikacijos (teisės verstis veikla tikrinimo), kai atitinkamas reikalavimas nebuvo keltas pirkimo dokumentuose – 7. [e3K-3-469-469/2019](#)

Dėl pirkimo dokumentų paaiškinimo - 2. [e3K-3-17-690/2019](#)

Dėl trūkstamų pasiūlymo dokumentų pateikimo, dėl pasiūlymo paaiškinimo: 4. [e3K-3-211-969/2019](#), 5. [e3K-3-217-969/2019](#).

Dėl pirkimo sutarties kainodaros, papildomų darbų įsigijimo - 8. [e3K-3-364-469/2019](#)

Dėl sutartinių įsipareigojimų vykdymo – 3. [e3K-3-180-469/2019](#)

Dėl tiekėjo suinteresuotumo ginčyti perkančiosios organizacijos sprendimus - 6. [Nr. e3K-3-296-378/2019](#); 9. [e3K-3-328-248/2019](#)

Dėl vidaus sandorių taikymo - 10. [e3K-3-494-469/2019](#)

2019 m.

10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 17 d. nutartis byloje

Uždaroji akcinė bendrovė „Irgita“ v. Kauno miesto savivaldybė, Kauno miesto savivaldybės administracija, uždaroji akcinė bendrovė „Kauno švara“

Civilinė byla Nr. e3K-3-494-469/2019

„<...>VPĮ pripažįstamas lex specialis tiek CK, tiek kitų teisės aktų atžvilgiu <...> ; kitų teisės aktų nuostatos turi būti taikomos subsidiariai VPĮ atžvilgiu <...>“

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių perkančiųjų organizacijų teisę sudaryti vidaus sandorius dėl to paties objekto galiojant sudarytai viešojo pirkimo sutarčiai, aiškinimo ir taikymo.

Ieškovė UAB „Irgita“ (toliau – ir ieškovė) prašė teismo panaikinti Kauno miesto savivaldybės tarybos 2016 m. gegužės 3 d. sprendimą Nr. T-207 ir pripažinti negaliojančia 2016 m. gegužės 19 d. Kauno miesto savivaldybės administracijos ir UAB „Kauno švara“ sudarytą Vejų šienavimo Kauno mieste paslaugų pirkimo sutartį (toliau – ginčo vidaus sandoris). Pirmos instancijos teismas ieškinį atmetė, apeliacinės instancijos teismas – ieškinį tenkino ir ginčo vidaus sandorį pripažino negaliojančiu.

Kasacinis teismas nagrinėjo, *pirma*, ar perkančioji organizacija apskritai, nepažeisdama imperatyviųjų teisės aktų nuostatų¹, galėjo sudaryti ginčijamą sutartį su savo kontroliuojama bendrove (niekinio sandorio pagrindas; CK 1.78 straipsnio 1 dalis); *antra*, ar ginčo vidaus sandoris galėjo būti sudarytas, atsižvelgiant į tai, kad jo sudarymo metu buvo sudaryta ir galiojo viešojo paslaugų pirkimo sutartis su ieškove dėl iš esmės analogiško pirkimo objekto – vejų šienavimo paslaugų (darbų) (nuginčijamo sandorio pagrindas; CK 1.78 straipsnio 2 dalis).

Dėl vidaus sandorių sudarymo sąlygų taikymo pagal Lietuvos teisės aktus (dėl ginčo vidaus sandorio atitikties imperatyviosioms teisės normoms)

Pastabos:

¹ Šalių ginčui taikytina 2015 m. birželio 23 d. Viešųjų pirkimų įstatymo redakcija (įstatymo Nr. XII-1852). Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad Teisingumo Teismas savo atsakymus grindė būtent Direktyvos 2014/24 nuostatomis, todėl šioje nutartyje pateikiamas teisės aiškinimas *mutatis mutandis* (su būtinais atitinkamais) pakeitimais) aktualus

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

Nagrinėjamoje byloje buvo įgyvendintas Europos Sąjungos teismų bendradarbiavimo mechanizmas kasaciniam teismui pasinaudojus prejudicinio sprendimo priėmimo procedūra. Teisingumo Teismas priėmė kasaciniam teismui privalomą Prejudicinį sprendimą, kuriame pateiktas teisės aiškinimas taikytinas nagrinėjamoje byloje. Iš Prejudicinio sprendimo matyti, kad, *pirma*, pagal Europos Sąjungos teisę valstybės narės teisėtai savo nacionalinės teisės sistemose gali nustatyti papildomus vidaus sandorių sudarymo kriterijus (sąlygas, ribojimus). Prejudiciniame sprendime šiuo aspektu taip pat nurodyta, kad, *antra*, pagal Direktyvos 2014/24² nuostatas, įskaitant skaidrumo principą, papildomos nacionalinės vidaus sandorių sudarymo sąlygos (lyginant su Europos Sąjungos teise) turi būti įtvirtintos konkrečiose ir aiškiose pozityviosios viešųjų pirkimų teisės normose, šios turi būti pakankamai prieinamos, o jų taikymas – numatomas.

Teismas pažymėjo, kad, nacionalinė jurisprudencija šiuo klausimu nebuvo nuosekli - Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nuo 2011 metų pabaigos iki 2015 metų vidurio formavo praktiką, kad vidaus sandoris, atitinkantis Teckal kriterijus, teisėtus; nuo 2015 metų vidurio, inter alia, atsižvelgdamas į du Konstitucinio Teismo nutarimus, jis pradėjo vidaus sandorių teisėtumą sieti ne tik su Teckal kriterijais, bet ir su papildomais vertybiniais pagrindais, inter alia, išplaukiančiais iš Konkurencijos įstatymo nuostatų, pavyzdžiui, paslaugų teikimo nepertraukiamumu, jų gera kokybe ir prieinamumu, taip pat poveikiu kitų ūkio subjektų lygiateisiškumui ir jų galimybėmis konkuruoti dėl atitinkamų paslaugų. Dėl to tik nuo 2015 metų vidurio vėl pasikeitusi administracinių teismų praktika ginčo vidaus sandorio sudarymo momentu negali būti laikoma nusistovėjusia.

Teisėjų kolegijos vertinimu, net ir laikant, kad iš Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio bendrojo pobūdžio nuostatų išplaukia kokie nors perkančiosioms organizacijoms taikytini ribojimai (papildomos vidaus sandorių sudarymo sąlygos), tokia situacija, atsižvelgiant į VPI santykį su kitais teisės aktais, nagrinėjamoje byloje turėjo būti sprendžiama būtent VPI naudai, juolab kad pastarajame teisės akte įtvirtinta konkrečiau turinio nuostata. Esant konkrečios specialiojo įstatymo teisės normos ir abstraktesnės bendrojo teisės akto nuostatos, kurios turinys išplaukia tik iš teismų praktikos, kolizijai, pirmenybė turėtų būti suteikta būtent *lex specialis*. Apskritai neigiamai vertintinas toks teisės aiškinimo metodas (būdas), kuris iš esmės pakeičia aiškų reguliavimą, jam suteikdamas visiškai priešingą reikšmę.

Teismas suformulavo tokias teisės aiškinimo taisykles:

1. *perkančiosios organizacijos su savo kontroliuojamais subjektais vidaus (in house) sandorį gali sudaryti tik tokiu atveju, jei tokia jų teisė tiesiogiai įtvirtinta VPI; Lietuvos įstatymų leidėjas pagal Direktyvą 2014/24 turi šių sandorių reguliavimo diskreciją;*

2. *visi materialieji ir procedūriniai įstatymo leidėjo siekiami taikyti vidaus sandorių sudarymo reikalavimai, nepriklausomai nuo to, ar jie nustatyti vykdant iš Europos Sąjungos teisės kylančias pareigas, ar naudojantis vidaus teisinio reguliavimo teise, turi būti aiškiai, tiksliai, nedviprasmiškai ir suprantamai įtvirtinti viename teisės akte – VPI.*

ir vėlesniems ginčams.

²2004 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

Dėl ginčo vidaus sandorio teisėtumo ieškovės teisių užtikrinimo prasme (dėl nuginkijamo sandorio pagrindo)

Ieškovė viso proceso metu įrodinėjo, kad dėl ginčo vidaus sandorio sudarymo buvo pažeistos jos teisės, kylančios iš prieš tai sudarytos viešojo pirkimo sutarties, nes sumažėjo šienaujimų vejų plotai, iš jos paimti ir atsakovei UAB „Kauno švara“ perduoti techniškai nesudėtingi, mažiau resursų reikalaujantys užsakymai, todėl ieškovė dėl ginčo vidaus sandorio ne tik prarado pajamų, bet ir išaugo jos bendra vykdomų darbų savikaina, nors įkainiai nebuvo pakeisti.

Šiame kontekste kasacinio teismo ne kartą spęsta, kad dėl vieno pirkimo objekto negali būti sudarytos kelios viešojo pirkimo sutartys. VPI taip pat nenustatyta tokios galimybės (išimtis nustatyta tik dėl preliminariųjų sutarčių). Nors įstatyme priešingų nuostatų nėra, t. y. tiesiogiai neįtvirtintas aiškus draudimas dėl to paties pirkimo objekto sudaryti kelias viešojo pirkimo sutartis, tačiau viešųjų pirkimų reguliavimas, jo nuostatomis skatinama ir užtikrinama ūkio subjektų konkurencija iš esmės suponuoja vieno laimėtojo išrinkimo, o ne kelių kontrahentų koegzistavimo mechanizmą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-300-469/2017 29, 30 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).

Teisėjų kolegija dėl pirmiau nurodytų argumentų sprendžia, kad ginčo vidaus sandoris pažeidė ieškovės teises, jos teisėtus lūkesčius į nenutrūkstamą ir vientisą sudarytos viešojo paslaugų pirkimo sutarties vykdymą, todėl pripažintinas sudarytu neteisėtai.

Bylos nuoroda: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiseska/tekstas.aspx?id=b1c9acec-f6c6-4b88-8af6-d961f7c0543f>

2019 m.

**9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 5 d. sprendimas byloje
uždaroji akcinė bendrovė „KTD group“ v. Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos**

e3K-3-328-248/2019

„<...> ieškovai, kreipdamiesi į teismą, turi ginti būtent savo galimai pažeistus interesus, o ne visų konkurentų teises <...>“

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių tiekėjo teisinį suinteresuotumą ginčyti perkančiosios organizacijos paskelbto viešojo pirkimo sąlygų teisėtumą ir įtvirtinančių reikalavimus **dėl viešojo pirkimo objekto techninės specifikacijos, aiškinimo bei taikymo.**

Dėl tiekėjo suinteresuotumo ginčyti viešojo pirkimo sąlygas

Atsakovė, atsikirdama į ieškinio reikalavimus ir teigdama, jog ginčo reikalavimu jokie tiekėjai ar produktai nėra diskriminuojami, be kita ko, siekė įrodyti ir tai, kad ieškovės teisės nėra pažeidžiamos, taigi ji neturi teisinio suinteresuotumo ginčyti Techninių užduočių reikalavimo dėl reikalaujamos įrengti kelio dangos konstrukcijos.

Kasacinio teismo, be kita ko, yra išaiškinta, kad tiekėjų suinteresuotumą, kaip sąlygą inicijuoti perkančiosios organizacijos veiksmų peržiūros procedūrą, apibrėžia dviejų elementų visuma: ieškovo tinkamumas ginčyti perkančiosios organizacijos sprendimus (veiksmus), įskaitant sprendimą nustatyti atitinkamas pirkimo sąlygas, ir jo subjektinių teisių pažeidimas dėl galimai neteisėtų pirkimo sąlygų. Tai – privalomos ir abi kartu taikomos teisinio suinteresuotumo sąlygos, kurios lemia tai, kad teismai nagrinėja šalių ginčą iš esmės tik tuo atveju (nebent dėl viešojo intereso apsaugos tai darytų savo iniciatyva), kai ieškinį laikydamasis įstatymuose nustatytos tvarkos pareiškia tinkamas ieškovas, įtikinamai ir patikimai įrodęs, jog būtent jo teisėtus interesus pažeidžia atitinkamos pirkimo sąlygos (kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-296-378/2019 36 punktą).

Teisėjų kolegija sprendžia, kad nors ieškovė yra tinkamas subjektas atsakovės nustatytoms Konkurso 1 ir Konkurso 2 sąlygoms ginčyti (atitinka šios nutarties 34 punkte nurodytą pirmąją sąlygą), tačiau teismams pateiktuose procesiniuose dokumentuose ji nepagrindė (neįrodė)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

savo subjektinių teisių pažeidimo dėl galimai neteisėtų ginčijamų Konkursų sąlygų. Pažymėtina, kad ieškovė procese akcentavo, jog atsakovė diskriminavo tiekėjus konkrečių technologijų (kelio dangų įrengimą naudojant jonų mainų medžiagas ir rišiklius, t. y. specialiosios kelio dangos konstrukcijas) atžvilgiu, taip apribojo jų konkuravimo galimybes. Be to, ieškovė laikėsi pozicijos, kad konvencinės ir specialiosios kelio dangos konstrukcijos yra lygiavertės, todėl atsakovės privalėjo būti leistos naudoti abi (tiekėjams turėjo būti suteikta teisė pasirinkti, kurią konstrukciją naudoti atliekant darbus). Teisėjų kolegija sutinka, kad techninės specifikacijos nuostatomis, kuriose įtvirtinti konkretūs reikalavimai pirkimo objektui, iš principo gali būti ribojama tiekėjų konkurencija, tačiau kartu pažymi, jog ieškovai, kreipdamiesi į teismą, turi ginti būtent savo galimai pažeistus interesus, o ne visų konkurentų teises. Šiuo aspektu kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad teisė ginčyti perkančiosios organizacijos veiksmus siejama su intereso sudaryti viešojo pirkimo sutartį gynimu, kai dėl perkančiosios organizacijos veiksmų atitinkamas tiekėjas neteisėtai ribojamas ar jam neleidžiama sudaryti sutarties, arba turinės padėties atkūrimu, ypač kai šio intereso jau nebeįmanoma įgyvendinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-163-415/2015).

Ieškovė viso ginčo metu (ikiteisminėje stadijoje, teismo procese) iš esmės abstrakčiai kvestionavo ginčo reikalavimą, nepateikdama jokių konkretesnių argumentų, duomenų ar įrodymų, kad dėl ginčo reikalavimo nustatymo buvo pažeistos būtent jos teisės, kad ji turi blogesnes sąlygas, lyginant su jos konkurentais, dalyvauti Konkursuose. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad ieškovė procese tik rėmėsi bendrojo draudimo diskriminuoti tiekėjus ir technologijas, suvaržyti konkurenciją, viešųjų pirkimų principų ir kitų imperatyviųjų normų pažeidimu, tačiau, be bendrojo siekio (intereso) dalyvauti Konkursuose pagal pakeistas sąlygas, iš esmės nenurodė kitų argumentų, kurie būtų pagrindę, kaip buvo pažeistos būtent jos subjektinės teisės.

Dėl kitų kasacinio skundo argumentų

Teisėjų kolegija, konstatavusi, kad ieškovė neįrodė savo teisinio suinteresuotumo kvestionuoti ginčo Konkursų sąlygas (taigi jos ieškinys teismų neturėjo būti nagrinėjamas), išsamiai nepasisakys dėl kasacinio skundo argumentų, susijusių su VPĮ 37 straipsnio 5 dalies netinkamu taikymu ir nukrypimu nuo aiškinant šią teisės normą (taip pat anksčiau galiojusios redakcijos VPĮ 25 straipsnio 8 dalį) suformuotos teismų praktikos. Šiuo aspektu tik primintina, kad kasacinio teismo yra išaiškinta, jog perkančiajai organizacijai paliekama teisė nuspręsti, kokius reikalavimus nustatyti pirkimo dokumentuose, tačiau tai ji turi daryti nepažeisdama VPĮ įtvirtintų viešųjų pirkimų principų ir nustatyto draudimo dirbtinai riboti konkurenciją, laikydamosi šiame įstatyme nurodytų pirkimo objekto apibūdinimo taisyklių (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-41-469/2017 30 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).

Remiantis VPĮ 37 straipsnio 5 dalimi, apibūdinant pirkimo objektą, techninėje specifikacijoje negali būti nurodytas konkretus modelis ar tiekimo šaltinis, konkretus procesas, būdingas konkrečiam tiekėjo tiekiamoms prekėms ar teikiamoms paslaugoms, ar prekių ženklas, patentas, tipai, konkreti kilmė ar gamyba, dėl kurių tam tikriems subjektams ar tam tikriems produktams būtų sudarytos palankesnės sąlygos arba jie būtų atmesti.

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

Konkursų sąlygų Techninių užduočių 13 punktuose buvo nustatytas kelio dangos konstrukcijos įrengimo reikalavimas, nurodyta, kad viršutinei dangos konstrukcijai įrengti galima naudoti minkštąjį asfaltą pagal MN MAS 15 1 lentelę, t. y. konvencinę dangos konstrukciją. Tokiame reikalavime, priešingai nei sprendė apeliacinės instancijos teismas, nėra nurodytas konkretus modelis ar tiekimo šaltinis, konkretus procesas, būdingas konkrečiam tiekėjo tiekiamoms prekėms ar teikiamoms paslaugoms, ar prekių ženklas, patentas, tipai, konkreti kilmė ar gamyba, taigi jis nepatenka į VPI 37 straipsnio 5 dalies taikymo sritį. Reikalavimas darbus atlikti naudojant konkrečią kelio dangos konstrukciją kvalifikuotinas kaip bendrosios techninės specifikacijos, kurias perkančioji organizacija turi teisę nurodyti apibūdindama siekiamą įsigyti objektą.

Pripažįstant perkančiosios organizacijos teisę nustatyti technines specifikacijas nurodant pirkimo objekto bendruosius techninius reikalavimus, o nagrinėjamos bylos atveju – atsakovei teisėtai nurodžius atliekant perkamus darbus naudotiną kelio dangos konstrukcijos tipą (tačiau ne konkretų modelį ar tiekimo šaltinį, konkretų procesą, kaip jie apibrėžti VPI 37 straipsnio 5 dalyje), jai nekilo pareiga ginčo reikalavime įrašyti žodžius „arba lygiavertis“, taip pat ieškovės akcentuojama pareiga vertinti, ar ieškovės siekiama pasiūlyti specialioji kelio dangos konstrukcija yra lygiavertė atsakovės Konkursų dokumentuose nurodytai kelio dangos konvencinei konstrukcijai, ir, anot ieškovės, tą pripažinus, leisti Konkursams siūlyti lygiavertę specialiąją kelio dangos konstrukciją.

Bylos nuoroda: <https://e-teismai.lt/byla/85959606313789/e3K-3-328-248/2019>

2019 m.

8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 22 d. sprendimas byloje uždaroji akcinė bendrovė „Nimetus“ v. Zarasų rajono savivaldybės administracija

Civilinė byla Nr. e3K-3-364-469/2019

„<...>projektavimo paslaugų pobūdis lemia tai, jog jas perkantis užsakovas negali nurodyti tikslių projektuojamų darbų apimčių, plotų, nes tai paaiškėja atlikus projektavimo darbus, <...>; esant konkrečiai apibrėžtam rekonstrukcijos objektui, jo rekonstrukcijos darbų apimtis nustatyti ir pagal tai pateikti kainos pasiūlymą konkursui yra konkurso dalyvių užduotis ir rizika<...>“

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl viešojo pirkimo būdu sudarytos rangos sutarties kainos tipo nustatymo, taip pat dėl kainos tipą nustatančios sutarties sąlygos keitimo. Byloje sprendžiama ar per Centrinės perkančiosios organizacijos (CPO LT) elektroninį katalogą rengto viešojo pirkimo pasirašytos darbų rangos sutartys pastatų modernizavimui atlikti yra fiksuotos kainos ar fiksuoto įkainio, priklausomai nuo to – ar atsakovė turi sumokėti už ieškovės atliktus papildomus darbus.

Pirmos instancijos teismas ieškinį tenkino, apeliacinės instancijos teismas – atmetė.

Dėl ginčo sutartyse nustatyto kainodaros būdo

Darbų kaina arba jos apskaičiavimo būdas ir kriterijai nurodomi rangos sutartyje (CK 6.653 straipsnio 1 dalis). Šalys, statybos rangos sutartyje nustačiusios konkrečią kainą, privalo prisiimti tokio susitarimo padarinius. Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių kainodaros taisyklių nustatymo metodikos, patvirtintos Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. 1S-21 (2013 m. gruodžio 17 d. įsakymo Nr. 1S-249 redakcija), 8 punkte nustatyta, kad, sutartyje nustačius fiksuotą kainą, perkančioji organizacija įsipareigoja šią kainą sumokėti tiekėjui už visas pagal sutartį pateiktas prekes, suteiktas paslaugas ar atliktus darbus. Kainodaros taisyklėse nustačius fiksuotą įkainį, galutinę kainą, kurią perkančioji organizacija turės sumokėti tiekėjui, priklauso nuo vykdant sutartį suteiktų prekių ar įvykdytų darbų kiekio (Metodikos 10 punktas).

Svarbi aplinkybė nagrinėjamu atveju yra ta, kad skelbtas ne tik statybos rangos darbų, skirtų nurodytiems pastatams atnaujinti (modernizuoti), bet ir projektavimo paslaugų viešojo pirkimo konkursas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje yra išaiškinta, kad projektavimo paslaugų pobūdis lemia tai, jog jas perkantis užsakovas negali nurodyti tikslių projektuojamų darbų apimčių, plotų, nes tai paaiškėja atlikus projektavimo darbus, t. y. jau vykdant tokio pobūdžio rangos sutartį ir suteikiant užsakovui paslaugas; esant konkrečiai apibrėžtam rekonstrukcijos objektui, jo rekonstrukcijos darbų apimtis nustatyti ir pagal tai pateikti kainos pasiūlymą konkursui yra konkurso dalyvių užduotis ir rizika (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-163/2012).

Nagrinėjamu atveju šalys pagrindinių sutarčių 1.1.3 punkte apibrėžė darbus – atliekami statybos rangos darbai ir projektavimo paslaugos; 3.2 punkte ieškovė įsipareigojo atlikti techninio darbo projekto parengimo paslaugas bei sutartyse nurodytus darbus. Be to, techninėse specifikacijose, kurios yra pagrindinių sutarčių dalys, konkrečiai įvardyta, kad joje pateikti apytikriai darbų kiekiai, kurie projektavimo metu gali keistis. Dėl to konkurso sąlygos ir pirkimo objekto apibrėžtis pirkimo dokumentuose leido ieškovei, kaip profesionaliai statybos verslo dalyvei, suprasti, kad galutiniai atnaujinimo darbų kiekiai ir apimtys gali paaiškėti tik atlikus projektavimo darbus, todėl ji savo rizika turėjo nustatyti rekonstrukcijos darbų apimtis ir pagal tai pateikti kainos pasiūlymą konkursui. Pagrindinių sutarčių 3.3 punkte nustatyta, kad jeigu, siekiant laiku ir tinkamai įvykdyti sutartis, reikia atlikti darbus, kurių ieškovė nenurodė sudarydama sutartį, bet turėjo ir galėjo juos

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

numatyti pagal techninę specifikaciją ir kitus pirkimo dokumentus, ir jie yra būtini sutartims tinkamai įvykdyti, juos ieškovė atlieka savo sąskaita. Sutarčių 3.6 punkte nustatyta ir tai, kad į sutarčių kainą įtrauktas visas už darbus nustatytas užmokestis, todėl ieškovė neturi teisės reikalauti padengti jokių išlaidų, viršijančių kainą, jeigu dėl to nebuvo atskiro rašytinio šalių susitarimo sutartyse nustatyta tvarka.

Kasacinis teismas konstatavo, kad sudarytos sutartys buvo fiksuotos kainos.

Dėl sutarties kainos keitimo

Kasacinis teismas, aiškindamas rangos sutartimi sutartų darbų kainą reglamentuojančias normas, yra pažymėjęs, kad galimybė keisti šią kainą yra išimtinio pobūdžio. Statybos rangos sutartyje nustačius konkrečią kainą, įstatyme neįtvirtinta galimybės jos keisti nei didinant, nei mažinant (CK 6.653 straipsnio 5 dalis). Tai imperatyvioji teisės norma, draudžianti keisti konkrečią kainą net ir tais atvejais, kai rangos sutarties sudarymo momentu nebuvo galima tiksliai numatyti viso darbų kiekio arba visų darbams atlikti būtinų išlaidų (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-543/2006; 2015 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-202-248/2015; kt.).

Jei vykdamas rangos sutartį paaiškėja, kad būtina atlikti papildomų darbų ar dėl kitų svarbių priežasčių rangovui tenka didinti kai kurių darbų kainą, sutartyje nustatytą darbų kainą galima keisti ir prievolės vykdymo metu (CK 6.653 straipsnio 4 dalis). Kasacinis teismas, aiškindamas su darbų kainos keitimu susijusias teisės normas, yra pažymėjęs, jog konkrečios kainos keitimas prievolių vykdymo metu gali būti tik išimtiniais atvejais. Tokios išimtys nustatytos bendrosiose rangos teisinius santykius reglamentuojančiose normose (CK 6.653 straipsnio 6 dalis) bei specialiosiose statybos rangos sutartis reglamentuojančiose normose – CK 6.684 straipsnio 4 dalyje ir 6.685 straipsnyje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. sausio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-19/2009; kt.).

Kasacinio teismo praktikoje ne kartą pasisakyta dėl rangovams tenkančios rizikos vykdamas viešojo darbų pirkimo sutartį. Iš šios praktikos, be pirmiau nurodytų CK įtvirtintų ribojimų keisti sutarties kainą, matyti, kad tiekėjams tenkančios rangos sutarties vykdymo rizikos apimtis pirmiausia priklauso nuo viešojo pirkimo sąlygų. Kai pirkimo sąlygų turinys yra tokio pobūdžio ir detalumo, kad tiekėjai gali (turi galimybę) pateikti tikslią ar objektyviai patikrintiną darbų kainą, tai papildomų darbų, nenustatytų pirkimo sąlygose, atlikimo rizika neturėtų būti jiems priskirta; ir priešingai, jei dėl sutarties vykdymo specifikos tiekėjui tenka papildoma rizika, kurios suvaldymas priklauso nuo jo veiksmų, papildomų išlaidų neturi tekti perkančiajai organizacijai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-609-690/2015 ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika).

. Kasacinis teismas nurodė, kad ieškovė kasaciniame skunde nepagrįstai teigia, kad net ir konstatavus, jog pagrindinėse sutartyse buvo nustatytas fiksuotos kainos kainodaros būdas ir sutarties sąlyga dėl kainos negali būti keičiama dėl VPĮ 18 straipsnio 8 dalyje nustatyto draudimo, kaina gali būti perskaičiuota CK 6.685 straipsnio 2 dalies pagrindu. Pagal CK 6.685 straipsnio 2 dalį rangovas turi teisę reikalauti perskaičiuoti kainą, jeigu dėl ne nuo jo priklausančių aplinkybių faktiška statybų kaina padidėjo daugiau kaip 15 procentų. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad šiuo atveju nėra CK 6.685 straipsnyje 2 dalyje nustatyto pagrindo priteisti ieškovei atlyginimo už papildomus darbus, nes jų kaina neviršija 15 procentų pagrindinių sutarčių kainos. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad, priešingai nei teigia

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

ieškovė, apeliacinės instancijos teismas tinkamai atliko pradinės ir galutinės sutarčių kainų palyginimą; 2016 m. spalio 18 d. Rangos sutartimi buvo susitarta dėl papildomų darbų, būtinų pagrindinei sutarčiai Nr. CPO68887 atlikti, todėl jų kainos pagrįstai sudėtos, apskaičiuojant galutinę sutarties kainą.

Kasacinis teismas konstatuota, kad apeliacinės instancijos teismo sprendimas paliktinas nepakeistas.

Bylos nuoroda: <https://eteismai.lt/byla/270048729781094/e3K-3-364-469/2019?word=galimas%20kai%20skola%20didesn%C4%97%20nei%207000%20lt>

2019 m.

**7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 22 d. sprendimas byloje
uždaroji akcinė bendrovė „Arbor Medical Corporation LT v.
viešoji įstaiga Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikos,
trečiasis asmuo – uždaroji akcinė bendrovė „Tradintek“.**

Civilinė byla Nr. e3K-3-469-469/2019

„<...>Kai perkančioji organizacija, gavusi pretenziją, iš naujo vertina atitinkamo tiekėjo pasiūlymą ir sprendžia dėl skundžiamo savo sprendimo teisėtumo, tai nelaikytina priimto sprendimo persvarstymu, o tiesiog VPI nustatytu pretenzijos nagrinėjimu<...>“

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių reikalavimo tiekėjų kvalifikacijai (teisės verstis veikla, reikalinga sutarčiai įvykdyti) atitikties vertinimą, aiškinimo ir taikymo.

Ieškovės pasiūlymas buvo atmestas tuo pagrindu, kad pasiūlymo pateikimo dieną ši neturėjo licencijos, leidžiančios prekiauti, montuoti, remontuoti ir prižiūrėti angiografo aparatą „Azurion 7“ (pagal Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymo 12 straipsnį visi subjektai, kurie vykdo veiklą su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, privalo gauti Radiacinės saugos centro licenciją), sprendimus ieškovė apskundė. Ieškinyje ieškovė pažymėjo, kad Konkurso sąlygose buvo nustatyti tiekėjų pašalinimo pagrindai, tačiau nebuvo keliami jokie kvalifikacijos reikalavimai. Atsakovė, nekėlus reikalavimo turėti teisę verstis atitinkama veikla, neturėjo pagrindo atmesti ieškovės pasiūlymo

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

kaip neatitinkančio minimalių kvalifikacijos reikalavimų dėl to, kad tiekėja nepateikė atitinkamos licencijos, galiojančios nustatytą pasiūlymų pateikimo dieną.

Pirmos instancijos teismas ieškinį atmetė, apeliacinės instancijos teismas pirmos instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.

Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas klausimas dėl tiekėjų teisės verstis veikla vertinimo, kai atitinkamas kvalifikacijos reikalavimas nebuvo iš anksto išviešintas Konkurso sąlygose.

Dėl tam tikrų Konkurso ir peržiūros procedūrų aspektų

Pažymėtina, kad atsakovė iki ginčo sprendimų priėmimo du kartus sudarė pasiūlymų eiles ir Konkurso 1-os ir 2-os dalių laimėtoja pripažino ieškovę, o vėliau šiuos sprendimus panaikino. Tai suponuoja vertinimą, kad, *pirma*, perkančioji organizacija iš tiesų neturėjo aiškios ir nuoseklios pozicijos dėl ieškovės pasiūlymo vertinimo ir Konkurso sąlygų bei VPĮ nuostatų (pirmiausia šio įstatymo 35 straipsnio 2 dalies 3 punkto) aiškinimo ir taikymo, *antra*, tai lėmė užsitęsusi, neracionali ir neekonomiška pirkimo ir peržiūros procedūrų vykdymą, nes nuo pradinių pasiūlymų vertinimo veiksmų iki ginčo sprendimų priėmimo praėjo pusė metų. Kasacinio teismo išaiškinta, kad pirkimo procedūrų stabdymas perkančiųjų organizacijų sprendimu – VPĮ griežtai reglamentuota, išimtinė priemonė, kuri taikoma joms ne naudojantis teisėmis, o vykdant pareigas; aptartas reguliavimas, be kita ko, koreliuoja su įstatymo nuostata, kad pirkimo sutartis turi būti sudaryta nedelsiant, iš karto po atidėjimo termino; įstatymų leidėjas iš esmės įtvirtino nepertraukiamą ir operatyviai vykdomą viešojo pirkimo procedūrų modelį, kurio išimtys yra atskirai reglamentuotos ir pagrįstos svarbiomis aplinkybėmis (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-219-690/2017 49 punktą).

Kai perkančioji organizacija, gavusi pretenziją, iš naujo vertina atitinkamo tiekėjo pasiūlymą ir sprendžia dėl skundžiamo savo sprendimo teisėtumo, tai nelaikytina priimto sprendimo persvarstymu, o tiesiog VPĮ nustatytu pretenzijos nagrinėjimu. Sprendimas tenkinti tiekėjo pretenziją ir panaikinti prieš tai priimtą sprendimą – perkančiosios organizacijos teisėtai išreikšta valia pasinaudoti įstatyme įtvirtinta teise pakeisti savo ankstesnį sprendimą; jei perkančiajai organizacijai, siekiančiai išnagrinėti pretenziją, kyla poreikis dar kartą įvertinti tiekėjo pasiūlymą ir jos pačios priimto tiekėjo skundžiamo sprendimo pagrįstumą, skundžiamo sprendimo naikinti vien dėl to, kad tiekėjo pasiūlymas vertinamas dar kartą, nėra būtina.

Nurodytų aplinkybių teisinis vertinimas teisėjų kolegijai leidžia daryti išvadą, kad atsakovė, pakartotinai vertindama ieškovės pasiūlymą, sprendžiamas teisės klausimą dėl ieškovės kvalifikacijos atitikties ir dėl to priimdama priešingus sprendimus, ne tik užvilkinio Konkurso procedūras, bet ir pažeidė ieškovės kaip Konkurso dalyvės, įskaitant ir kaip į peržiūros procedūrą įtraukto subjekto, teises, neužtikrino teisinio saugumo ir viešųjų pirkimų principų.

Dėl perkančiosios organizacijos (atsakovės) veiksmų vertinant ieškovės teisę verstis veikla teisėtumo

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

Viena svarbiausių nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-7-23-248/2017 taisyklių, dėl kurios, *inter alia*, ir buvo keičiama ligtolinė kasacinė jurisprudencija, –imperatyvas, pagal kurį bet koku atveju (net ir dėl ūkio subjektų teisės verstis veikla, kuri įtvirtinta kituose privalomuosiuose teisės aktuose) draudžiama atmesti tiekėjų pasiūlymus pagal iš anksto neišviešintas sąlygas. Atsižvelgiant į tai, nesutiktina su pirmosios instancijos teismo pozicija, kad kasacinis teismas aptariamoje nutartyje nenustatė absoliutaus draudimo atmesti tiekėjo pasiūlymo dėl kvalifikacijos neturėjimo pagal neišviešintus privalomuosius reikalavimus. Priešingai, nurodyta teisės aiškinimo taisyklė vėlesnėje kasacinio teismo praktikoje iš esmės (be tam tikrų toliau išvardijamų išimčių) įtvirtinta kaip universalus (bendrasis) imperatyvas, kurio esmė – tiekėjų nenaudai negalima taikyti bet kokių iš anksto viešojo pirkimo sąlygose neišviešintų reikalavimų, net ir visuotinai ar tam tikram subjektų ratui žinomo (ar turimo žinoti) teisinio reguliavimo; tiekėjų pasiūlymai negali būti vertinami kaip neatitinkantys aiškiai neišviešintų reikalavimų ir dėl to atmetami (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugsėjo 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-325-469/2019 23 punktą).

Iš kasacinio teismo praktikos matyti, kad yra nustatytos tik kelios šio imperatyvo išimtys, pagal kurias galima atmesti tiekėjo pasiūlymą pagal aiškiai viešojo pirkimo sąlygose neišviešintus kriterijus: *pirma*, kai tiekėjas nesugeba ištaisyti trūkumo, susijusio su pareiga turėti tam tikrą veiklos vykdymo teisę, išplaukiančią iš imperatyviųjų teisės normų; *antra*, kai tiekėjas pateikia per didelę, perkančiajai organizacijai nepriimtina kainą, užfiksuotą iki viešojo pirkimo procedūrų pradžios parengtuose dokumentuose (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gegužės 11 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-160-469/2018 57–59 punktus). Kiek tai susiję su tiekėjų teisės verstis veikla turėjimo (įgijimo) įrodinėjimu pagal neišviešintus viešojo pirkimo sąlygų reikalavimus, kaip nurodyta pirmiau, perkančiosios organizacijos negali atmesti tiekėjų pasiūlymų prieš tai jiems neleidamos (jų neįpareigodamos) išsitaisyti nustatyto privalomo pajėgumo trūkumo. Kasacinio teismo nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-7-23-248/2017 išplėstinės teisėjų kolegijos suformuluotos teisės aiškinimo taisyklės iš esmės vertintinos kaip kompromisas, kuriuo suderinama tiekėjų teisių apsauga nuo neskaidraus ir savavališko pasiūlymų vertinimo bei imperatyviųjų teisės normų taikymo užtikrinimas.

Teisėjų kolegija, *inter alia*, atsižvelgdama į ieškovės poziciją procese, taip pat atkreipia dėmesį į VPI nuostatas, pagal kurias pirkimo dokumentuose turi būti nurodyta informacija, kad jeigu tiekėjo kvalifikacija dėl teisės verstis atitinkama veikla nebuvo tikrinama arba tikrinama ne visa apimtimi, tiekėjas perkančiajai organizacijai įsipareigoja, kad pirkimo sutartį vykdys tik tokią teisę turintys asmenys (VPI 35 straipsnio 2 dalies 3 punktas). Imperatyviosios teisės normos privalomos visais atvejais (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.157 straipsnio 1 dalis), net jeigu viešųjų pirkimų procedūros metu dalyvių kvalifikacija – jų teisės vykdyti atitinkamą veiklą turėjimas – nėra tikrinama (VPI 35 straipsnio 2 dalies 3 punktas). Teisėjų kolegijos vertinimu, nors VPI 35 straipsnio 2 dalies 3 punkto nuostatos iš esmės (daugiausia) koreliuoja su kasacinio teismo nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-7-23-248/2017 suformuluotomis teisės aiškinimo taisyklėmis, tačiau dėl naujojo reguliavimo leidimas tiekėjui šalinti trūkumą kvalifikuotinas ne kaip bendrųjų teisės normų išimtis, o kaip atskiras institutas – įrodinėjimas, kad pirkimo sutartį vykdys tik tokią teisę turintys asmenys.

Atsižvelgiant į tai, toks tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų bendradarbiavimas šioje srityje paskelbus galutinius viešojo pirkimo rezultatus nereiškia pakartotinio pasiūlymų vertinimo, todėl atsakingų asmenų teisės vykdyti veiklą įrodinėjimui prieš sudarant viešojo pirkimo sutartį

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

apskritai nėra poreikio *de jure* taikyti kasacinio teismo jurisprudencijoje suformuotų teisės aiškinimo taisyklių (ar jų išimčių) dėl kvalifikacijos objektyvumo sampratos, ribojimo tikslinti kvalifikacijos duomenis laiko atžvilgiu ar pasitelkti naujus trečiuosius asmenis. Viešojo pirkimo laimėtojai bet koku atveju *de facto* negalės pradėti vykdyti viešojo pirkimo sutarties neturėdami atitinkamos veiklos vykdymo teisės (leidimo).

Byloje nėra ginčo, kad Konkurso sąlygose nebuvo keliami apskritai jokių tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų, be to, jose neįtvirtinta VPĮ 35 straipsnio 2 dalies 3 punkto formulotė. Vienintelė aplinkybė, kad perkančioji organizacija į viešojo pirkimo sąlygas neperkėlė šios VPĮ normos, nesuponuoja vertinimo, jog toks reguliavimas jiems netaikytinas (žr. pagal analogiją Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-30-378/2016 64 punktą).

Remdamasi pirmiau nurodytų argumentų visuma, teisėjų kolegija sprendžia patenkinti kasacinį skundą ir panaikinti skundžiamus pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinius sprendimus.

Bylos nuoroda: <https://eteismai.lt/byla/261020106614221/e3K-3-469-469/2019?word=teikti%20ataskaitas>

2019 m.

6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimas byloje uždaroji akcinė bendrovė „Magirnis“ v. uždaroji akcinė bendrovė „Utenos butų ūkis“, trečiasis asmuo – viešojo įstaiga CPO LT

Civilinė byla Nr. e3K-3-296-378/2019

„<...>vienintelė aplinkybė, kad atitinkamos viešojo pirkimo sąlygos nustatytos ir taikomos visiems ūkio subjektams vienodai, per se nereiškia jų teisėtumo <...>“

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių tiekėjo teisinį suinteresuotumą ginčyti perkančiosios organizacijos paskelbto viešojo pirkimo sąlygų teisėtumą, aiškinimo ir taikymo.

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

Ieškovė ieškinyje nurodė, kad atsakovė per centrinę perkančiąją organizaciją (toliau – ir CPO) vykdo daugiabučių namų Utenoje, Taikos g. 29, Taikos g. 35 (Nr. CPO59293) ir Aušros g. 95, (Nr. CPO58300) modernizavimo rangos darbų be projektavimo viešuosius pirkimus (toliau kartu – Konkursai). Susipažinusi su Konkursų techninėmis specifikacijomis ieškovė nustatė, kad jos neatitinka Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) 37 straipsnio 3 dalies reikalavimų, yra pritaikytos vienam tiekėjui, diskriminuoja rangovus, todėl šie pirkimai yra neteisėti ir turi būti nutraukti.

Iš nurodytos kasacinio teismo praktikos matyti, kad tiekėjų suinteresuotumą, kaip sąlygą inicijuoti perkančiosios organizacijos veiksmų peržiūros procedūrą, apibrėžia dviejų elementų visuma: ieškovo tinkamumas ginčyti perkančiosios organizacijos sprendimus (veiksmus), įskaitant sprendimą nustatyti atitinkamas pirkimo sąlygas, ir jo subjektinių teisių pažeidimas dėl galimai neteisėtų pirkimo sąlygų. Tai – privalomos ir kartu taikomos teisinio suinteresuotumo sąlygos, kurios lemia tai, kad teismai nagrinėja šalių ginčą iš esmės tik tuo atveju (nebent dėl viešojo intereso apsaugos tai darytų savo iniciatyva), kai ieškinį laikydamasis įstatymuose nustatytos tvarkos pareiškia tinkamas ieškovas, įtikinamai ir patikimai įrodęs, jog būtent jo teisėtus interesus pažeidžia atitinkamos pirkimo sąlygos.

Teisingumo Teismo pažymėta, kad perkančiosios organizacijos sprendimų peržiūros procedūra turi būti prieinama bent jau kiekvienam asmeniui, kuris yra ar buvo suinteresuotas, jog su juo būtų sudaryta viešojo pirkimo sutartis, ir kuris dėl tariamo pažeidimo gali arba galėjo patirti žalą nuo to momento, kai perkančioji organizacija išreiškė savo valią, galinčią lemti teisinius padarinius.

[CPK](#) 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta ne bet kurio, o suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą. Suinteresuotumas – tai savarankiškas teisinis interesas ir poreikis jį ginti. Teisė kreiptis į teismą nereiškia, kad asmuo gali reikalauti ginti nuo pažeidimų bet kieno teisę, o reiškia galimybę kreiptis į teismą dėl to, jog būtų apginta jo subjektinė teisė ar įstatymų saugomas interesas.

Teisinis suinteresuotumas, pagrindžiantis teisę į teisminę gynybą, negali būti paneigiamas argumentais dėl tokio kreipimosi tikslingumo ar besikreipiančio asmens reiškiamų reikalavimų pagrįstumo; sprendžiant, ar asmuo turi teisę kreiptis į teismą, nevertinamos aplinkybės, kurios yra bylos nagrinėjimo iš esmės dalykas ir kurių pagrindu teismas sprendžia, ar patenkinti ar atmesti ieškinį (pvz., tiekėjo galimybė laimėti viešąjį pirkimą);

Tiekėjų teisinis suinteresuotumas nebūtinai turi lemti tiesioginius ir konkrečius padarinius jiems palankaus teismo procesinio sprendimo priėmimo atveju. Pakanka nustatyti, kad tiekėjui (ieškovui) sudaromos prielaidos įgyvendinti savo subjektines teises, *inter alia*, teisę į žalos atlyginimą, teisę dalyvauti naujame viešojo pirkimo konkurse ir pan.

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

Nagrinėjamoje byloje atsakovė viso proceso metu kvestionavo ieškovės suinteresuotumą ginčyti perkančiosios organizacijos veiksmų nustatyti ginčo Konkursų sąlygas teisėtumą. Iš kasacinio skundo argumentų matyti, kad atsakovė iš esmės abejoja abiejų pirmiau nurodytų tiekėjų teisinio suinteresuotumo sąlygų egzistavimu. Jos vertinimu, *pirma*, tiekėjai negali kvestionuoti viešojo darbų pirkimo sąlygų dėl statybų rangos procese naudotinių medžiagų, *antra*, ieškovė pati prisidėjo prie ginčo Konkursų sąlygų turinio, nes parengė techninius darbo projektus, kuriuose nurodė konkrečias apdailos plokštes (šios vėliau aprašytos Konkursų techninėse specifikacijose), todėl negali kvestionuoti ginčo Konkursų sąlygų. Kasacinis teismas šiuos atsakovės argumentus pripažįsta teisiškai nepagrįstais. Teisėjų kolegija šioje nutartyje dėl jų atskirai pasisako. Pirmiausia nesutiktina su pernelyg siaura atsakovės pateikiama tiekėjų teisinio suinteresuotumo samprata, pagal kurią rangovai (taigi ne prekių gamintojai ar jų pardavėjai) negali kvestionuoti reikalavimų dėl medžiagų, kai vykdomas rangos darbų, o ne prekių viešasis pirkimas. Atsakovės vertinimu, ginčo Konkursų sąlygos apskritai negali pažeisti viešojo darbų pirkimo dalyvių (rangovų) teisių.

Pažymėtina, kad perkančiosios organizacijos sprendimų (ar veiksmų) peržiūros procedūros objektas yra bet kokie jų sprendimai, kuriais pažeistos viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo nuostatos, nenustatant jokių suvaržymų dėl šių sprendimų prigimties ir turinio, nepriklausomai nuo galimybės tiekėjui prisiteisti žalos atlyginimą bei sprendimų priėmimo momento. Bet koks perkančiosios organizacijos sprendimas, priimtas dėl viešojo pirkimo sutarties, patenkantis į viešųjų pirkimų reguliavimo *ratione materiae* (materialusis pagrindas) ir galintis turėti teisinių pasekmių, nepriklausomai nuo to, ar šis aktas priimtas pagal formalią sutarties sudarymo procedūrą, ar jos netaikant, yra sprendimas, kuriam turi būti taikoma peržiūros procedūra (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-211-248/2018](#) 57, 58 punktus ir juose nurodytą Teisingumo Teismo praktiką).

Neabejotina, kad reikalavimas dėl statybų rangos procese naudotinių medžiagų iš principo gali daryti įtaką ne tik prekių gamintojų (platintojų), bet ir rangovų tarpusavio konkurencijai, pavyzdžiui, dėl pačios jų galimybės dalyvauti viešojo pirkimo konkurse (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-84-248/2015](#)), taip pat dėl jų varžymosi atitinkamai perkančiajai organizacijai pateikiant ekonomiškai patraukliausią pasiūlymą ir pan. (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-354-690/2017](#)).

Dėl atsakovės argumentų, kad ieškovei negali būti pripažinta teisė skųsti ginčo Konkursų sąlygas, prie kurių turinio parengimo ji netiesiogiai prisidėjo, kasacinis teismas pirmiausia atkreipia dėmesį į tai, jog atsakovė (taip pat iš dalies ieškovė) procese pernelyg didelę svarbą suteikė ankstesniems perkančiosios organizacijos ir ieškovės teisiniams santykiams. pažymėtina, kad ankstesnių viešųjų pirkimų konkurso ir sutarties pagrindu susiklostę teisiniai santykiai, nors ir svarbūs siekiant suprasti dabartinius atsakovės veiksmus, tačiau per se (savaime)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

nepagrindžia ginčo Konkursų sąlygų teisėtumo, kurio vertinimo rezultatas bet kokių atveju neturėtų priklausyti išimtinai tik nuo peržiūros procedūrą inicijuojančio konkretaus subjekto ir jo ryšių su perkančiąja organizacija.

Pažymėtina, kad ieškovė viso ginčo metu (ikiteisminėje stadijoje, teismo procese) iš esmės abstrakčiai kvestionavo ginčo Konkurso sąlygas, nepateikdama jokių bent kiek konkretesnių argumentų, kad ji turi blogesnes sąlygas įsigyti „Fibrolight“ plokštes ar turi geresnes panašių (lygiaverčių) apdailos medžiagų įsigijimo sąlygas. Iš tiesų vienintelis konkretesnis, tačiau įrodymais nepagrįstas argumentas buvo pateiktas kasacinio teismo posėdyje, kai ieškovė nurodė, kad rinkoje egzistuoja pigesnių panašios ar net geresnės kokybės prekių. Viso proceso metu ieškovė tik rėmėsi bendruoju teisėtumo pagrindu, *ex injuria jus non oritur* (iš neteisės teisė neatsiranda) principu, viešųjų pirkimų principų ir kitų imperatyviųjų normų pažeidimu, tačiau konkrečiai nenurodė, kaip buvo pažeistos būtent jos subjektinės teisės. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, vienintelė aplinkybė, jog ieškovė prieštaravo ginčo Konkursų sąlygoms, *per se* jos pačios neribotų laimėjimo atveju naudoti būtent „Fibrolight“ plokštes. Atsižvelgiant į tai, byloje nesant kitų ieškovės pateiktų argumentų (įrodymų), VPI 37 straipsnio nuostatų taikymas sprendžiant dėl perkančiosios organizacijos veiksmų teisėtumo reikštų ne konkretaus ūkio subjekto teisių įgyvendinimą (gynimą), o viešojo intereso apsaugos užtikrinimą. Nagrinėjamoje byloje kasacinis teismas dėl ginčo Konkurso sąlygų teisėtumo *ex officio* nesprenžia.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad ieškovė neįrodė, jog nustatant ginčo Konkursų sąlygas buvo pažeistos jos subjektinės teisės ir kaip tai buvo padaryta, todėl jai nepripažįstamas teisinis suinteresuotumas kvestionuoti ginčo Konkursų sąlygas.

Bylos nuoroda: <https://eteismai.lt/byla/131799090488449/e3K-3-296-378/2019>

2019 m.

**5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 20 d. sprendimas byloje
uždaroji akcinė bendrovė „Genra“ ir uždaroji akcinė bendrovė „Eikos statyba“ v. Mažeikių rajono savivaldybės
administracija, trečiasis asmuo – uždaroji akcinė bendrovė „LitCon“**

Civilinė byla Nr. e3K-3-217-969/2019

„<...>nustatyto pasiūlymo trūkumo mažareikšmiškumas (jo svarba ir vertė visos viešojo pirkimo sutarties atžvilgiu) nedaro įtakos tokio pasiūlymo vertinimui kaip neatitinkančio nustatytų reikalavimų, jeigu bent dalis jo tokių reikalavimų neatitinka <...>“

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių tiekėjų pasiūlymų (siaurąja prasme) vertinimą, aiškinimo ir taikymo.**

Dėl tiekėjų teisės paaiškinti, patikslinti savo pasiūlymus siaurąja prasme

Kasacinis teismas dėl pasiūlymo siaurąja prasme vertinimo yra konstatavęs, kad tais atvejais, kai tiekėjo pasiūlyme siaurąja prasme nustatomi reikšmingi trūkumai ir kai net pagal turiningojo vertinimo principą (*inter alia* (be kita ko), atsižvelgiant į dokumentų visumą) perkančiosios organizacijos negali konstatuoti jo atitikties iškeltiems reikalavimams, tuomet tiekėjo paaiškinimai kaip keičiantys pasiūlymą iš esmės yra nepriimtini ir toks pasiūlymas atmetinas VPI 39 straipsnio 2 dalies 2 punkto pagrindu; net jei tiekėjo padaryta klaida būtų akivaizdi (techninė), ji negali būti kvalifikuojama kaip redakcinio pobūdžio ir paprastai ištaisyтина, jei identifikuotą trūkumą galima pašalinti tik iš naujo teikiant duomenis ar net visą pasiūlymą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 18 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-234-469/2018 34 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).

VPI 39 straipsnio 1 dalies reguliavimas, aiškintinas ir taikytinas siaurai, apima tik išskirtines situacijas, todėl tais atvejais, kai perkančioji organizacija nustato, jog tiekėjo pasiūlyme yra tokio pobūdžio trūkumų, kuriuos leidžiama paaiškinti ar patikslinti, nekeičiant pasiūlymo esmės, ji (pirkėja) privalo kreiptis į tiekėją jam siūlydama (prašydama) paaiškinti redakcinio pobūdžio, objektyviai nustatytinus, paprastai ištaisytinus ar paaiškintinus netikslumus. Perkančiosios organizacijos diskrecija taikant VPI 39 straipsnio 1 dalies nuostatas iš esmės reiškiasi ne sprendimu leisti arba ne tiekėjui paaiškinti pasiūlymą, o įvertinimu, ar pasiūlymo trūkumo pobūdis leidžia jį pataisyti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-654-378/2015).

Situacija, kai dalyviui gali būti leidžiama paaiškinti atitinkamus neaiškius pasiūlymo elementus, yra daugiau išimtinio pobūdžio, pasiūlymo trūkumai turi būti redakcinio pobūdžio, objektyviai nustatytini ir paprastai ištaisytinai. Nustatytas trūkumas pirmiau nurodytų kriterijų neatitinka, kai jam ištaisyti nepakanka paprasto ūkio subjekto paaiškinimo, o reikia atskiro, gan detalaus ir tikslaus pasiūlymo patikslinimo, papildymo naujais duomenimis. Be to, pripažintina, kad nei pats trūkumas, nei jo taisymas nepasižymi objektyvumu, jei jo ištaisymo rezultatas priklauso nuo tai atliekančio subjekto (žr. pirmiau nurodytą kasacinio teismo nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-654-378/2015). Teisiškai nereikšminga, dėl kokių priežasčių tiekėjas padarė klaidą, jei šis trūkumas ir jo taisymas nepasižymi šiais požymiais arba kriterijais; perkančioji organizacija, taikydama VPI 39 straipsnio 1 dalį, neturi vertinti subjektyviosios dalyvio veiksmų pusės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-121-690/2016, 37 punktas).

Kasaciniame skunde nurodoma aplinkybė, kad teismai netinkamai įvertino ieškovės pasirinktą būdą, kuriuo ji patikslino savo pasiūlymą (naujai pateikė visą žiniaraštį su ištaisytais eilučių pavadinimais, o ne paaiškinimą, kuriame būtų nurodžiusi vadovautis su

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

Konkurso dokumentais pateikta žiniaraščio forma, taikant ieškovės pasiūlyme nurodytas kainas). Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad svarbus ne konkretus būdas, kaip bus ištaisytas pasiūlyme nustatytas jo trūkumas, o aplinkybė, jog pasiūlymas taisomas pakeičiant jo duomenis taip, kad Konkurso dokumentų neatitinkantis pasiūlymas taptų juos atitinkantis (pagal analogiją žr. pirmiau nurodytą kasacinio teismo nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-654-378/2015). Dėl to pripažintina, kad net ir ieškovei pateikus paaiškinimą, koks konkretus atitinkamos žiniaraščio eilutės turinys turėtų būti vertinamas kaip pasiūlytas Konkursui (neteikiant naujo žiniaraščio su ištaisytais duomenimis), toks pasiūlymo paaiškinimas turėtų būti vertinamas analogiškai, kaip pakeičiantis pradinį ieškovės pasiūlymą.

Kasacinis teismas paliko galioti žemesnių instancijų teismų sprendimus, kuriais ieškovės ieškinys buvo atmestas.

Bylos nuoroda: <https://eteismai.lt/byla/72971379156676/e3K-3-217-969/2019?word=teism%C5%B3%20nutartys%20lat>

2019 m.

**4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 13 d. sprendimas byloje
uždaroji akcinė bendrovė „HSC Baltic“ v. koncertinė įstaiga Lietuvos nacionalinei filharmonija**

Civilinė byla Nr. e3K-3-211-969/2019

„<...> prašymas paaiškinti pasiūlymą negali būti skirtas ištaisyti situacijai, kai nepateikta dokumento ar informacijos, kurių reikalauja pagal pirkimo dokumentus, nes perkančioji organizacija turi griežtai laikytis savo pačios nustatytų kriterijų; toks prašymas negali lemti to, kad atitinkamas konkurso dalyvis iš tikrųjų galiausiai pateiks naują pasiūlymą<...>“

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių tiekėjų pasiūlymų vertinimą, aiškinimo ir taikymo. Atsakovė 2018 m. rugpjūčio 24 d. sprendimu pašalino ieškovę iš Konkurso procedūrų, nurodė, kad ši nepateikė tam tikrų techninių dokumentų: statybų aikštelės situacijos plano, laikinų evakuacijos planų, gaisro gesinimo priemonių išdėstymo plano, agregatų montavimo ant stogo plano (toliau – ir ginčo dokumentai). Ieškovės manymu, Konkurso dokumentai parengti taip, kad dėl sąmoningai užslėptų reikalavimų galėtų būti proteguojamas vienas konkretus viešojo pirkimo dalyvis.

Dėl perkančiosios organizacijos sprendimo atmesti ieškovės pasiūlymą teisėtumo

Ieškovė atsakovės sprendimą atmesti jos pasiūlymą, inter alia, kvestionuoja tuo pagrindu, kad perkančioji organizacija, prieš priimdama ginčo sprendimą, nesikreipė į ieškovę prašydama patikslinti pasiūlymą, t. y. pateikti trūkstamus ginčo dokumentus. Teisėjų kolegijos vertinimu, perkančioji organizacija teisėtai atmetė ieškovės pasiūlymą dėl nepateiktų ginčo dokumentų ir nepažeidė savo pareigų, išplaukiančių iš pasiūlymų siaurąja prasme tikslinimo.

Kasacinio teismo šioje srityje nuosekliai pažymima, kad kai tiekėjo pasiūlyme siaurąja prasme nustatomi reikšmingi trūkumai ir kai net pagal turiningojo vertinimo principą (inter alia, atsižvelgiant į dokumentų visumą) perkančioji organizacija negali konstatuoti jo atitikties iškeltiems reikalavimams, tuomet tiekėjo paaiškinimai kaip keičiantys pasiūlymą iš esmės yra nepriimtini ir toks pasiūlymas atmestinas; situacija, kai tiekėjui gali būti leidžiama paaiškinti atitinkamus neaiškius pasiūlymo elementus, yra daugiau išimtinio pobūdžio, pasiūlymo trūkumai turi būti redakcinio pobūdžio, objektyviai nustatytini ir paprastai ištaisytini; svarbiau yra trūkumo turinys ir jį taisančio paaiškinimo (patikslinimo) naujoji pasiūlymo išraiška, o ne būdas ir forma, kaip nustatyta neatitiktis buvo paaiškinta ar pataisyta (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 11 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-654-378/2015 ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).

Pastarojoje nutartyje konstatuota, kad duomenų nepateikimas apskritai nelaikytinas redakcinio pobūdžio trūkumu, kurį būtų galima objektyviai nustatyti ir paprastai ištaisyti. Be to, kasacinio teismo pažymėta, kad net jei tiekėjo padaryta klaida būtų akivaizdi (techninė), ji negali būti kvalifikuojama kaip redakcinio pobūdžio ir paprastai ištaisytina, jei identifikuotą trūkumą galima pašalinti tik iš naujo teikiant duomenis ar net visą pasiūlymą; nėra pagrindo taikyti ir spręsti dėl turinio viršenybės prieš formą principo, kai pasiūlymo siaurąja prasme turinio, atitinkančio pirkimo sąlygų reikalavimus, tiekėjas apskritai nepateikė (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-121-690/2016 32 punktą).

Teisingumo Teismo taip pat pažymima, kad jei perkančiajai organizacijai būtų leista prašyti tiekėjo, kurio pasiūlymą ji laiko neaiškiu ar neatitinkančiu techninių specifikacijų, pateikti atitinkamus paaiškinimus, tuo atveju, jei šio dalyvio pasiūlymas galiausiai būtų atrinktas, galėtų atrodyti, kad perkančioji organizacija slapta dėl jo derėjosi kitų tiekėjų nenaudai ir taip pažeidė vienodo vertinimo principą; nedraudžiama išimtiniais atvejais taisyti ar pildyti atskirus pasiūlymo duomenis dėl to, kad akivaizdžiai būtinas paprastas jų paaiškinimas, arba siekiant ištaisyti akivaizdžias redakcinio pobūdžio klaidas, jei dėl šio pakeitimo faktiškai nepateikiamas naujas pasiūlymas (Teisingumo Teismo 2012 m. kovo 29 d. sprendimas byloje *SAG ELV Slovensko ir kt.*, C-599/10, ir jame nurodyta Teisingumo Teismo jurisprudencija).

Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovė, priimdama ginčijamą sprendimą atmesti ieškovės pasiūlymą, nepažeidė VPI 55 straipsnio nuostatų ir viešųjų pirkimų principų, todėl jos sprendimas pripažįstamas teisėtu, o skundžiamas apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas paliekamas galioti.

Bylos nuoroda: <https://eteismai.lt/byla/220562575940593/e3K-3-211-969/2019?word=uab%20energo%20development>

2019 m.

**3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 16 d. sprendimas byloje
uždaroji akcinė bendrovė „Deforta“ v. Lietuvos kariuomenė**

Civilinė byla Nr. e3K-3-180-469/2019

„<...>nors perkančioji organizacija ir turi teisę tikėtis, jog suinteresuoti ūkio subjektai bus pakankamai suinteresuoti ir rūpestingi, tačiau tokio teisėto lūkesčio sąlyga yra tai, kad pati perkančioji organizacija turi būti aiškiai suformulavusi savo reikalavimus <...>“

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių rangos sutarties sąlygų aiškinimą, rangovo sutartinių prievolių vykdymą ir sutartinės atsakomybės taikymą, aiškinimo ir taikymo.

Dėl byloje keliamo klausimo, ar ieškovė tinkamai įvykdė sutartinius įsipareigojimus, pažymėtina, jog tam būtina tinkamai kvalifikuoti ginčo santykius ir išsiaiškinti ginčo sutarties turinį. Kasacinio teismo praktikoje nuosekliai nurodoma, kad teisinis nagrinėjamų santykių kvalifikavimas ir taikytinų įstatymų nustatymas – bylą nagrinėjančio teismo pareiga, kuriai nedaro įtakos ginčo šalių pozicija (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 2 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-261-690/2017 52 punktą).

Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad viešojo pirkimo sutarties nuostatos, nepriklausomai nuo šių santykių išskirtinumo, kaip ir įprastiniai sandoriai, pavyzdžiui, pirkimo–pardavimo, kilus ginčui teisme turėtų būti aiškinamos remiantis sutarčių aiškinimo taisyklėmis ir jas aiškinančia teismų praktika, kita vertus, taip pat atsižvelgiant į viešųjų pirkimų specifiką, šiame kontekste reiškiančią teismo pareigą viešojo pirkimo sutarties turinį aiškinti, be kita ko, pagal viešojo pirkimo sąlygas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 30 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-705/2013). Aiškinant viešojo pirkimo sutartį visų pirma vertinami pirkimo dokumentai ir pirkimo sutartis, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo tikslus ir viešųjų pirkimų principus, bendrąsias sutarčių

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

aiškinimo taisykles taikant *mutatis mutandis* (su būtinais (atitinkamais) pakeitimais) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-145-684/2016](#), 26 punktas).

Pagal bendrąsias sutarčių aiškinimo taisykles, esant ginčui dėl sutarties turinio bei jos sąlygų, sutartis turi būti aiškinama nustatant tikruosius sutarties dalyvių ketinimus, atsižvelgiant į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudarymo aplinkybes, šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir kitas reikšmingas aplinkybes. Kartu sutarties sąlygos turi būti aiškinamos taip, kad aiškinimo rezultatas nereikštų nesąžiningumo vienos iš šalių atžvilgiu, būtina vadovautis ir [CK 1.5](#) straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais. Taikant įstatymo įtvirtintas ir teismų praktikoje pripažintas sutarčių aiškinimo taisykles, turi būti kiek įmanoma tiksliau išsiaiškinta šalių valia, išreikšta joms sudarant sutartis ir prisiimant iš tokių sutarčių kylančius įsipareigojimus (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-703/2013).

Kasacinio teismo praktikoje konstatuota, jog neaiškių, netikslių ir dviprasmiškų pirkimo dokumentų nuostatų nulemtų negatyvių padarinių rizika tenka pačiai perkančiajai organizacijai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-502/2007](#)). Be to, nors perkančioji organizacija ir turi teisę tikėtis, jog suinteresuoti ūkio subjektai bus pakankamai suinteresuoti ir rūpestingi, tačiau tokio teisėto lūkesčio sąlyga yra tai, kad pati perkančioji organizacija turi būti aiškiai suformulavusi savo reikalavimus (Teisingumo Teismo 2012 m. gegužės 10 d. sprendimas byloje *Komisija prieš Nyderlandus*, C-368/10, nepaskelbtas Rinkinyje, ir šiame sprendime nurodyta Teismo jurisprudencija).

Teisėjų kolegija, įvertinusi šalių sudarytos sutarties, techninės specifikacijos sąlygas (nutarties 35 punktas), konstatuoja, kad atliekų tvarkymo darbai sutartyje ir pirkimo dokumentuose neįvardyti. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad, nenustačius byloje ieškovės atliktų darbų trūkumų, nėra pagrindo konstatuoti, jog atsakovė pagal [CK 6.217 straipsnio](#) 5 dalį pagrįstai nutraukė rangos sutartį.

Bylos nuoroda: <https://eteismai.lt/byla/114690852093603/e3K-3-180-469/2019?word=%C5%A0iauli%C5%B3%20arena>

2019 m.

**2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 7 d. sprendimas byloje
akcinė bendrovė „Eurovia Lietuva“ ir uždaroji akcinė bendrovė „VVARF“ v. Plungės rajono savivaldybės administracija,
tretieji asmenys – uždarosios akcinės bendrovės „Plungės lagūna“ ir „Žemaitijos keliai“.**

Civilinė byla Nr. e3K-3-17-690/2019

„<...>Bet kokių atveju konkurso specifikacijų apimtis turi būti nustatoma iš potencialių viešojo pirkimo dalyvių <...>“

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių tiekėjų pasiūlymų (siaurąja prasme) vertinimą ir nustatančių perkančiosios organizacijos neteisėtų veiksmų padarinius, aiškinimo bei taikymo.

Dėl aptariamo klausimo pažymėtina, kad byloje iš esmės nėra ginčo dėl to, jog, *pirma*, pradinėje Konkurso sąlygų – Techniniame projekte, Darbų kiekių žiniaraščiuose, Įrenginių poreikio žiniaraštyje – versijoje buvo pateikti skirtingi atitinkamų darbų (įrenginių, priemonių) kiekiai, *inter alia* (be kita ko), dėl metalinių grotelių medžių šaknų apsaugai įrengti, *antra*, perkančioji organizacija, gavusi keliolika tiekėjų prašymų paaiškinti šias neatitiktis, nurodė, kuriais konkrečiais duomenimis ūkio subjektai turėtų remtis.

Kasacinio teismo nuosekliai pažymima, kad vienodo požiūrio principas, reiškiantis skaidrumo pareigą, kuri leidžia patikrinti, kaip laikomasi tiekėjų lygiateisiškumo, perkančiąją organizaciją įpareigoja pirkimo dokumentuose nurodyti pirkimo sąlygas taip, jog bet kuris pakankamai gerai informuotas ir normaliai rūpestingas (uolus) konkurso dalyvis galėtų vienodai šias suprasti bei aiškinti ir todėl visi dalyviai turėtų vienodas galimybes rengdami savo pasiūlymus; pirkimo sąlygų aiškumas, *inter alia*, apima ir pirkimo objekto kiekio (apimtį) nurodymą; perkančiosios organizacijos pirkimo sąlygas turi suformuluoti taip, kad tiekėjai galėtų tinkamai parengti pasiūlymus, o šie būtų objektyviai įvertinti (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 5 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-94/2013 ir joje nurodytą kasacinio teismo ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką).

Iš kasacinio teismo praktikos taip pat matyti, kad viešojo pirkimo sąlygų paaiškinimai ir patikslinimai laikytini sudėtine pirkimo sąlygų dalimi, todėl dėl pirkimo objekto ir kitų iškeltų reikalavimų turinio sprendina pagal perkančiosios organizacijos dokumentų visumą; šalys ir teismai negali ignoruoti perkančiosios organizacijos procedūrų metu atliktų pirkimo sąlygų paaiškinimų, patikslinimų (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 11 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-661-469/2015 ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad, *pirma*, ne tik pačios viešojo pirkimo sąlygos, bet ir jų paaiškinimai turi būti kiek įmanoma aiškesni, tikslesni, *antra*, jei neviseiškai nuoseklios viešojo pirkimo sąlygos nėra tinkamai patikslintos, jų turinys nekvalifikuotinas kaip aiškus tik dėl paties tikslinimo fakto.

Kasacinio teismo konstatuota, kad sisteminis pirkimo sąlygų aiškinimas turi ribas, juo negali būti pateisintas konkurso nuostatų neaiškumas ir vidinis prieštaravimas, jei vidutinis atitinkamos srities tiekėjas objektyviai negali perkančiajai organizacijai pateikti pasiūlymo ar yra pernelyg suvaržytas tai padaryti; su perkančiųjų organizacijų pareiga tiekėjams nustatyti aiškius reikalavimus nedera situacija, kai dalyviai apie atitinkamas sąlygas turėtų spręsti vienu metu vertindami kelis skirtingo pobūdžio dokumentus, lyginti šių dokumentų turinį ir skirtumus, o šiuos kvalifikuoti kaip tikslinimą ar spragų bei trūkumų šalinimą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 6 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-39-690/2015 ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).

Nagrinėjamu atveju aktualu tai, kad perkančioji organizacija gavo klausimą dėl grotelių kiekio nesutapties (24 ar 34 vnt.) Techniniame projekte ir Darbų kiekių žiniaraštyje (bet ne Įrenginių poreikio žiniaraštyje); į užduotą klausimą ji atsakė – „prašome įsivertinti“. Atsakovės paaiškinimas „prašome įsivertinti“, atsižvelgiant į tai, kad klausimas buvo užduotas ne dėl visų galimų grotelių kiekių nesutapčių, negali būti kvalifikuojamas kaip aiškiai pašalinantis vidinius Konkurso sąlygų prieštaravimus.

Nagrinėjamo ginčo kontekste teisėjų kolegija konstatuoja, kad perkančioji organizacija tinkamai neįvykdė pareigos nustatyti aiškius reikalavimus dėl pirkimo objekto tiek pirminio Konkurso sąlygų paskelbimo metu, tiek jas tikslindama.

Bylos nuoroda: <https://eteismai.lt/byla/93772619294055/e3K-3-17-690/2019?word=teism%C5%B3%20nutartys%20lat>

2019 m.

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. sausio 2 d. sprendimas byloje uždaroji akcinė bendrovė „Roche Lietuva“ v. viešoji įstaiga Kauno miesto poliklinika

Civilinė byla Nr. e3K-3-32-378/2019

„<...> skaidrumo pareiga pirmiausia siekiama užkirsti kelią perkančiojo subjekto favoritizmui ir savivalei <...>“

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių reikalavimus dėl viešojo pirkimo objekto techninės specifikacijos, aiškinimo ir taikymo.**

Ieškovė nurodė, kad pirkimo 1 ir 2 dalies pirkimo objekto (analizatorių) techninės specifikacijos yra pritaikyti konkrečių gamintojų analizatoriams, o 3-čia pirkimo dalis išskirta nepagrįstai, pažeidžiant racionalaus pirkimui skirtų lėšų panaudojimo principą.

Kasaciniam teismui sprendžiant tarp šalių kilusį ginčą kilo pagrįstų abejonių dėl atsakovės pasirinkto pirkimo modelio atitikties VPI 25 straipsnio 3 dalies 2 punktui, pagal kurį pirkimo objektas apibrėžiamas apibūdinant norimą rezultatą arba nurodant pirkimo objekto funkcinius reikalavimus, todėl 2017 m. birželio 19 d. nutartimi jis informavo šalis apie ketinimą peržengti kasacinio skundo ribas, o 2017 m. birželio 30 d. nutartimi pateikė kreipimąsi į Teisingumo Teismą (šios nutarties 27 punktą), į kurį atsakant buvo priimtas 2018 m. spalio 25 d. prejudicinis sprendimas *Roche Lietuva*, C-413/17.

Dėl perkančiosios organizacijos pareigos rengiant techninę specifikaciją užtikrinti jos reikalavimų atitiktį vienodo požiūrio ir proporcingumo principams

Teisingumo Teismas iš esmės išaiškino, kad sprendžiant, ar nustatant techninės specifikacijos sąlygas nebuvo pažeistos tiekėjo teisės, turi būti įvertinti du aspektai, *pirma*, ar nebuvo pažeistas vienodo požiūrio principas, t. y. ar techninės specifikacijos reikalavimai nebuvo pritaikyti konkrečiam ekonominės veiklos vykdytojui, *antra*, ar nebuvo pažeistas proporcingumo principas, t. y. ar itin išsamūs techninės specifikacijos reikalavimai (nebūtinai pritaikyti vienam tiekėjui, tačiau dėl savo detalumo reikšmingai apribojantys tiekėjų galimybes dalyvauti viešajame pirkime) buvo būtini norint pasiekti pirkimu siekiamus tikslus.

Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją nediskriminavimo ir vienodo požiūrio principai bei skaidrumo pareiga reiškia, kad dalyviai turi turėti vienodas galimybes, kai rengia pasiūlymus; skaidrumo pareiga pirmiausia siekiama užkirsti kelią perkančiojo subjekto favoritizmui ir savivalei (žr., pvz., Teisingumo Teismo 2014 m. lapkričio 6 d. sprendimo byloje *Cartiera dell'Adda*, C-42/13, 44 punktą; 2016 m. liepos 14 d. sprendimo byloje *TNS Dimarso*, C-6/15, 22 punktą).

Proporcingumo principo turinį sudaro siekiamų tikslų ir jiems pasiekti pasirenkamų priemonių derinimas. Teisingumo Teismas yra išaiškinęs, kad taikomos priemonės (įpareigojimai, suvaržymai, draudimai ir kt.) privalo būti nediskriminuojančios; pagrįstos privalomais bendrojo intereso reikalavimais; tinkamos užtikrinti, kad jomis siekiamas tikslas bus pasiektas; neviršyti to, kas būtina tikslui pasiekti (žr., pvz., Teisingumo Teismo 1995 m. lapkričio 30 d. sprendimo *Reinhard Gebhard*, C-55/94, 37 punktą).

Teismų praktikoje yra pasisakyta dėl netiesioginės diskriminacijos neteisėtumo; konstatuota, jog techninė specifikacija, kurios reikalavimai, nors vertinant atskirai yra teisėti, tačiau kurių visuma lemia, kad juos visus *in corpore* (visi drauge) atitiktų ir viešąjį pirkimą laimėtų konkretaus gamintojo prekės (kiti gamintojai privalėtų siūlyti aukštesnės klasės ir dėl to brangesnes prekes), diskriminuoja tiekėjus ir

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

neužtikrina laisvos bei sąžiningos konkurencijos (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-241-690/2017 33 punktą ir jame nurodytą praktiką).

Teisėjų kolegija formuluoja tokią teisės aiškinimo taisyklę: *bylose dėl techninės specifikacijos reikalavimų (ne)teisėtumo ieškovai savo teises gali ginti ir teismai pagal pareikštus reikalavimus arba, esant pagrindui, ex officio (pagal pareigas) privalo ieškovų argumentus vertinti sprenddami dėl šių galimų tiekėjų teisių pažeidimų: 1) konkrečių (atskirų) techninės specifikacijos reikalavimų neteisėtumo; 2) kelių bendrai taikomų ar visumos techninės specifikacijos reikalavimų pritaikymo konkrečiam gamintojui (netiesioginės diskriminacijos); 3) neproporcingo techninės specifikacijos reikalavimų išsamumo (detalumo), dėl kurio privilegijuojami tam tikri tiekėjai (neproporcingai siekiamam tikslui sumažinamos tiekėjų galimybės konkuruoti pirkime).*

Dėl ginčo Techninės specifikacijos reikalavimų teisėtumo

Teisingumo Teismas pripažino, kad perkančioji organizacija, rengdama techninę specifikaciją, turi teisę pasirinkti, kokie reikalavimai bus nustatomi, ji nėra įpareigota kelti reikalavimus medicinos aparatų veikimo rezultatui bei jai nėra draudžiama kelti reikalavimų medicinos aparatų individualioms charakteristikoms. Remiantis Prejudiciniame sprendime pateiktais išaiškinimais, nacionalinis teismas, sprenddamas dėl techninės specifikacijos reikalavimų teisėtumo, taigi ir jų detalumo pagrįstumo, turi įvertinti, ar konkretus techninės specifikacijos išsamumo laipsnis buvo būtinas norint pasiekti užsibrėžtus tikslus (ar jis proporcingas siekiamam tikslui), taip pat ar nustatant išsamius reikalavimus netiesiogiai neteikiama pirmenybė kuriam nors viešojo pirkimo dalyviui.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi atsakovės paaiškinimus, pažymėjo, kad galimybė nustatyti tam tikrus (specifinius) ar itin detalius reikalavimus viešojo pirkimo objektui, kaip išimtis iš bendrosios taisyklės, turi būti aiškinama ir taikoma siaurai, suteikiama išimtiniais atvejais bei tinkamai ją pagrindus. Atsakovės nurodyti bendro pobūdžio argumentai apie jos statusą (asmens sveikatos priežiūros įstaiga), vykdomą veiklą (asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimas) ir Konkurso objektą (laboratoriniams tyrimams atlikti būtina įranga ir medžiagos) vien dėl savo pobūdžio (socialiai jautri visuomenei svarbi sveikatos priežiūros sritis) negali būti vertinami kaip pateisinantys tiekėjų sąžiningo varžymosi ribojimą. Poreikis itin detaliam apibrėžti pirkimo objektui keliamus techninius reikalavimus turėjo būti pagrįstas nurodant detalius jį patvirtinančius argumentus, o ne apibendrintus teiginius apie teikiamų paslaugų sudėtingumą ar jų ypatingą svarbą.

Be to atsakovės pozicija, kad ji ir toliau siekia naudotis tokia pačia įranga, kaip iki konkurso paskelbimo, vertintina kaip netiesioginis pripažinimas, kad itin detalios Konkurso sąlygos (Techninė specifikacija) buvo parengtos taip (pritaikytos), jog jas atitiktų vienas konkretus analizatorius. Toks perkančiosios organizacijos tikslas, net ir pripažįstant, kad jis taip pat reiškia, jog siekiama įsigyti itin aukštos kokybės analizatorių, suderintą su atsakovės turima sistema, atitinkantį visų darbo instrukcijų reikalavimus ir užtikrinantį tinkamų sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, neatitinka nediskriminavimo ir vienodo požiūrio principų. Teismas pažymi, kad vien papildomų pareigų perkančiajai

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BYLOSE

organizacijai ar kitokio pobūdžio administracinės naštos atsiradimas (padidėjimas) nepateisina itin griežtų (tiekėjų teisę dalyvauti viešajame pirkime ribojančių) reikalavimų viešojo pirkimo dalyviams ar objektui (nėra tokiems reikalavimams proporcingas) nustatymo. Konstatavus, kad Techninės specifikacijos reikalavimų dėl pirmos ir antros Konkurso dalių visuma neužtikrina vienodo požiūrio ir proporcingumo principų, šie Techninės specifikacijos reikalavimai pripažintini neteisėtais.

Bylos nuoroda: <https://eteismai.lt/byla/81109384471640/e3K-3-32-378/2019?word=civilin%C4%97s%20bylos>